

Lingvistický pohled na terminologii z oblasti knihovnictví a informační vědy

Národní knihovna ČR
4. dubna 2019

PhDr. Anna Černá
odd. jazykové kultury
Ústav pro jazyk český AV ČR

- Pro koho je určeno odborné názvosloví?

Pro koho je určeno odborné názvosloví?

- jak pracovníkům příslušného oboru (specialistům),
- Pro potřeby odborné komunikace (národní i mezinárodní) se odborné názvosloví v příslušných oborech ustanovuje kolektivně a jako závazné se stabilizuje normalizací.
- tak často i veřejnosti.

Zpřístupňování výsledků oboru.

▪

Vytváření terminologií se jako vědomá a záměrná lidská aktivita vyznačuje povědomím o existujících slovotvorných modelech i vzorech sociální odpovědnosti za zprostředkování odborné komunikace a za přenos poznatků.

původní/domácí
vs. přejatá terminologie

původní vs. přejatá terminologie

- *odborné názvosloví – terminologie*
- *kvantifikace knihovní činnosti –
librametrie (librametrics)*
- *pojízdná knihovna / mobilní knihovna –
bibliobus / knihobus*

jazyková ekonomie

- *schránka na vrácení knih / návratový box na knihy (book drop) – bibliobox*
ČNK: *bibliobox = 489 // návratový box = 13*
- apelativizace původních jmen:
kopírovací přístroj zn. Xerox – xerox
rozpustná káva – nescafé

(hybridní) složeniny

-téma

*kartotéma, bibliotéma, diskotéma,
filmotéma, artotéma, fonotéma,
videotéma mediatéma...*

*lekotéma ⇔ hračkotéma
(vinotéma, pivotéma)*

řecké *thēkē* = schránka

-terapie

- léčba knihou → *biblioterapie*
- náboženským textem → *hagioterapie*
- poezií – *poetoterapie*
- pohádkou → *fabuloterapie* /
pohádkoterapie

(*vzduchotechnik, superhvězda,
gramodeska, novogotika, mikrotužka,
ultrafialový...*)

terminologie

vzrůstá význam a prestiž mezinárodní
odborné komunikace

= přednost mají termíny internacionální
(latinské, řecké, nověji anglické)

termín

- ustálenost
- systémovost
- přesnost / jednoznačnost
- ústrojnost
- spisovnost

termín

- spisovnost x profesní mluva
(profesionalismy, slangismy)
- *impakt faktor časopisu*
(*journal impact factor / JIF*)
- *impaktovaný časopis, impakt faktor*
X publikuje jen v impaktech (profes.)

Děkuji za pozornost.

